Regelen wat niet geregeld kan worden

Een toelichting op artikel XXX van de kerkorde

Versie: 1.0 – 23-04-2020

ds. P.D. van den Boogaard

In de kerk wordt ordelijk gehandeld, zoals God dat van de kerk (en haar leden) vraagt. Orde en vrede dienen immers het welzijn van de gemeente en zijn tot Gods eer. Met het oog hierop kent de kerk een kerkorde. Door de coronacrisis is de kerkorde echter niet meer in alle gevallen op reguliere wijze te volgen. Het breed moderamen van de generale synode heeft daarom, mede naar aanleiding van diverse vragen van gemeenten, op 26 maart jl. een aantal noodmaatregelen van kracht doen worden. Wat is echter de kerkordelijke basis hiervan? In dit artikel wordt een toelichting op artikel XXX van de kerkorde gegeven.

Achtergrond

Bij het opstellen van de kerkorde van 1951 had men de Tweede Wereldoorlog nog vers in het geheugen. In die jaren had de kerk ervaren hoe lastig het is om volgens de gewone orde te blijven functioneren. In tijden van nood gelden immers andere regels en moeten soms acuut beslissingen worden genomen door organen die daar eigenlijk niet toe bevoegd zijn. Voor zulke situaties kunnen echter geen regels worden opgesteld. Noodsituaties zijn immers zeer verschillend van aard. De opstellers van de kerkorde hebben hiervoor een voorziening opgenomen in de romeinse artikelen van de kerkorde (grondwet).

> *Artikel XXX:* Van de orde der kerk in tijden van nood
>
> 1. Indien en zolang zeer bijzondere omstandigheden een normaal functioneren van het leven der kerk onmogelijk maken, treffen de daarvoor in aanmerking komende lichamen der kerk of hun leden de door de omstandigheden tijdelijk geboden, van de orde der kerk afwijkende, maatregelen.

Zeer bijzondere omstandigheden

Dit artikel regelt wat niet geregeld kan worden. Het geldt dan ook alleen in ‘zeer bijzondere omstandigheden’. Zeer bijzondere omstandigheden zijn er echter niet zo vaak. Zover mijn informatie reikt, is er in de periode 1951-2004 geen noodzaak geweest om gebruik te maken van deze noodvoorziening. In de periode na 1 mei 2004 zijn op basis van deze bepaling wel een aantal noodvoorzieningen getroffen tot het moment dat het kerkelijke leven binnen de Hersteld Hervormde Kerk weer functioneerde. De huidige maatschappelijke situatie is echter zeer bijzonder, omdat het niet meer mogelijk is om op reguliere wijze samen te komen, niet als gemeente, niet als kerkenraad en ook niet in ander verband.

Vaststellen noodmaatregelen

Als een ‘daarvoor in aanmerking komend lichaam’ heeft het breed moderamen van de generale synode zijn bevoegdheid gebruikt om een aantal noodmaatregelen van kracht te doen worden die voor de hele kerk gelden. Deze maatregelen gelden voor een beperkte tijd, voor nu in ieder geval tot 1 juni. De noodmaatregelen vindt u door hier te klikken.

Noodmaatregelen

De noodmaatregelen omvatten zeven bepalingen. Allereerst zijn diverse kerkordelijke termijnen opgeschort. Hierbij kan gedacht worden aan zittingstermijnen van ambtsdragers en leden van sommige kerkelijke commissies. Naar de orde van de kerk hadden zij moeten aftreden terwijl het nu

niet mogelijk is om nieuwe ambtsdragers of leden van kerkelijke commissies te verkiezen en benoemen. De lopende verkiezingsprocedures zijn 'bevroren' in de stand van 26 maart jl. en nieuwe procedures worden voor 1 juni niet opgestart. Dat geldt in principe ook voor procedures inzake het opzicht en inzake bezwaren en geschillen.
Ook geldt de opschorting van termijnen voor bijvoorbeeld het vaststellen van de jaarrekeningen van de diaconie en het college van kerkvoogden.

Volgens de kerkorde kan een vergadering alleen in fysieke vorm plaatsvinden. In afwijking hiervan is nu ruimte geboden om digitaal te vergaderen. Op die manier kunnen kerkenraden en diverse organen toch hun werk voorzetten. Niet elke kerkenraad (of orgaan) is echter in staat om digitaal te vergaderen. Een kerkenraad is te groot of niet alle leden hebben de digitale middelen tot hun beschikking. Het moderamen zal in dat geval de lopende zaken (nog meer) waarnemen en spoedeisende besluiten nemen. Zo'n moderamen moet zijn besluiten echter kunnen motiveren en achteraf kunnen verantwoorden. Dit vraagt om een open houding richting de hele kerkenraad en een bewuste afweging van nut en noodzaak van de besluiten.

Dit heeft tevens gevolgen voor de classicale vergaderingen en de generale synode. Ook hiervoor nemen de moderamina de zaken waar en zijn de reguliere vergaderingen uitgesteld en termijnen opgeschort. Dat geldt ook voor de daaraan verbonden organen. In het bijzonder raakt dat ook de commissie toelating. Studenten die gehoopt hadden om dit voorjaar hun preekconsent te ontvangen of kandidaten die gehoopt hadden hun colloquium te doen (beroepbaar stellen) moeten nu enkele maanden wachten.

Laten we bidden dat deze noodmaatregelen niet langdurig van kracht hoeven te zijn, maar dat deze zolang dat nodig is, zullen dienen tot het (geestelijke) welzijn van kerk en gemeenten.